

«آینه در کربلاست»؛ عارفانی که در جهاد اکبر خرد خود را خراباتی کردند

در کربلا برگزیدگانی بودند که در سه میدان جهاد اصغر، جهاد اوسط و جهاد اکبر پیروز شدند؛ آنان در میدان جهاد اکبر توانستند عشق را بر عقل به معنای واقعی کلمه غالب و حاکم کنند و به بیان دیگر به مقامی رسیدند که خرد خود را خراباتی کردند.

در کربلا برگزیدگانی بودند که در سه میدان جهاد اصغر، جهاد اوسط و جهاد اکبر پیروز شدند؛ آنان در میدان جهاد اکبر توانستند عشق را بر عقل به معنای واقعی کلمه غالب و حاکم کنند و به بیان دیگر به مقامی رسیدند که خرد خود را خراباتی کردند.

حجت‌الاسلام و المسلمین محمدجواد رودگر، رئیس پژوهشکده دین‌پژوهی پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی و نویسنده کتاب «عرفان عاشورایی«، در گفت‌وگو با خبرگزاری قرآنی ایران (ایکنا)، به بیان سخنانی درباره چگونگی تجلی عرفان ناب و اصیل اسلامی در حادثه کربلا هم در حیطه عرفان علمی و تعلیمی و هم در ساحت عرفان عملی و تربیتی پرداخت.

«آینه در کربلاست«

وی در بخشی از سخنان خود با اشاره به تعبیر «آینه در کربلاست« در یکی از ابیات بیدل دهلوی اظهار کرد: به عقیده بنده این تعبیر، بسیار مهم و دارای پشتوانه محکم معرفتی و در عین حال تاریخی است و ما اگر بخواهیم عرفان را هم به معنای حقیقی کلمه آن، هم عرفان علمی و تعلیمی و هم عرفان عملی و تربیتی مشاهده کنیم، باید آن را در آینه کربلا ببینیم.

رودگر در تشریح این مطلب عنوان کرد: عرفان از نظر علمی حکایت از يك بینش عمیق شهودی می‌کند که با آن، انسان به عالم و آدم، دنیا و آخرت، خدا، انسان کامل، عوالم وجود و به همه آنچه که در مجموعه هستی وجود دارد، از منظر دیگری نگاه می‌کند و عالم را تحت تدبیر الهی و ولایت مطلقه الهیه مشاهده می‌کند و در واقع يك نگاه کاملاً توحیدی به هستی دارد و به بیان دیگر هستی‌شناسی، معرفت‌شناسی، انسان‌شناسی و غایت‌شناسی او در عرفان، مبتنی بر حقیقتی به نام توحید است.

برگزیدگانی که در میدان سه جهاد پیروز شدند

نویسنده کتاب‌های «عرفان قرآن« و «زهره آسمان« ادامه داد: در بخش عرفان عملی هم که به نوعی به عرفان تربیتی موسوم و موصوف است، يك انسان اگر بخواهد به عالی‌ترین درجات کمال انسانی خود دست پیدا کند و در واقع استعدادهای وجودی خود را به فعلیت برساند، باز هم باید به کربلا نگاه کند؛ چون در کربلا برگزیدگانی بودند که در سه میدان جهاد اصغر، جهاد اوسط و جهاد اکبر پیروز شدند.

وی در توضیح این مطلب اضافه کرد: عاشورائیان در جهاد اوسط، یعنی جنگ فضائل و رذائل در درون خود مجاهدت کرده و ریاضت کشیدند تا توانستند بعد از سال‌ها فضائل را بر رذائل و عقل را بر شهوت و مشتهیات نفسانی غالب و چیره کنند و حقایق وجودی و صفات نفسانی خود را تحت مدیریت و تدبیر عقل، یعنی همان عقل ناب و فطری و شکوفا شده در پرتو وحی الهی قرار دهند.

رئیس پژوهشکده دین‌پژوهی پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی بیان کرد: آنان در میدان جهاد اکبر یعنی جنگ بین عقل و عشق نیز توانستند عشق را بر عقل به معنای واقعی کلمه غالب و حاکم سازند؛ به بیان دیگر آنان عقل را هم عاشقانه کردند و عقلی عاشق، شهودی و تعالی یافته پیدا کردند.

وی افزود: آنها به مقامی رسیدند که خرد خود را خراباتی کردند و چون در این دو مقام، یعنی جهاد اوسط و اکبر موفق و پیروز شدند، لذا جهاد اصغر خود را نیز به نحو احسن در تقابل با امویان در سرزمین کربلا به انجام رساندند. ما به وسیله عرفان می‌خواهیم تا قرب الهی را کسب کرده و تعالی و توسعه وجودی پیدا کنیم و فانی در خداوند و موحد کامل شویم و این نکته مهم در کربلا به چشم می‌خورد.

عرفان ناب حسینی طبقه‌گرا نیست

رودگر عنوان کرد: کسانی که در کربلا بودند، در سنین و صنوف مختلف قرار گرفتند و در واقع حجت برای همه ما تمام شد. در کربلا زنان، نوجوانان، جوانان، میان‌سالان و کهن‌سالان عاشورایی به چشم می‌خورند و فقیر و غنی، عامی و عالم و سیاه‌پوست و سفیدپوست حاضر هستند و این نکته مهم بیانگر آن است که عرفان ناب و اصیل محمدی(ص) و حسینی طبقه‌گرا نیست و جنسیت و صنفیت

این محقق و پژوهشگر عرفان اسلامی با اشاره به این‌که در واقع الغاء خصوصیت از هر سنخ و جنسی در عرفان عاشورایی صورت گرفته، تصریح کرد: در جریان عرفان عملی و تربیتی عاشورایی آیه شریفه «مَنْ عَمِلَ صَالِحًا مِّنْ ذَكَرٍ أَوْ أَنْتَى وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَلَنُحْيِيَنَّهٗ حَيَاةً طَيِّبَةً وَلَنَجْزِيَنَّهُمْ أَجْرَهُمْ بِأَحْسَنِ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ» (نحل/97) تحقق پیدا کرد و به همین دلیل به تعبیر بیدل باید گفت که «آینه در کربلاست» و اگر ما بخواهیم خود را بسنجیم که در عالم سیر و سلوک چه می‌خواهیم و به کجا رسیده‌ایم، باید خود را در آینه کربلا ببینیم.

خویشتن را تأویل کن، نی دیگران را

وی با اشاره به این‌که عرفان حقیقی هیچ‌یک از قیود زمانی و زمینی را ندارد، اظهار کرد: هم‌چنان‌که برخی از بزرگان گفته‌اند که «خویشتن را تأویل کن، نی دیگران را» ما نیز اگر بخواهیم خود را تأویل کرده و به حقیقت خود بازگردیم، باز باید به کربلا برگردیم؛ کربلا همه آموزه‌ها و معارف دینی ما و از جمله معارف عرفانی ما را یکجا در درون خود دارد و نشانی‌های آن را به ما ارائه داده است.

شارح «رساله الولاية» علامه طباطبایی افزود: اگر ما بتوانیم به درون اعماق و لایه‌ها و سطوح کربلا برویم، می‌توانیم عالم و آدم را به گونه‌ای دیگر بنگریم و جهاد، نماز، روزه، حج، خمس، زکات، امر به معروف، نهی از منکر، حق‌گرایی، باطل‌ستیزی، عدالت‌ستایی، عدالت‌گستری، ظلم‌ستیزی و... هر کدام برای ما معنای دیگری پیدا می‌کند.